

В. Т. Гриневецький

Мішанолісові ландшафти

МІШАНОЛІСОВІ ЛАНДШАФТИ – зональний тип рівнинних ландшафтів, визначальними ознаками яких є формування природно-територіальних комплексів на безкарбонатних і вилугуваних породах в умовах помірно теплого клімату та позитивного балансу тепла і вологи переважно під хвойно-широколистяною рослинністю. В Україні поширені в межах мішаних лісів фізико-географічної зони, частково – у лісостеп. (річк. долинами і місцями залягання морен. і піщаних водно-льодовик. відкладів). М. л. сформувалися переважно в антропогеновий період. Характер. ознаками цього типу ландшафтів є: приналежність до низовинно-рівнин. територій зі склад. мезорельєфом і мікрорельєфом, високим заг. рівнем ґрунт. вод, густою річк. сіткою, широкими, здебільшого заболоч. долинами; переважання дерново-підзолистих та значне поширення дерново-глейових і болот. ґрунтів, що утворилися на різних за генезисом, умовами залягання, мех. і мінералог. складом безкарбонат. ґрунтоутворювал. породах; великі площі мішаних і сосн. лісів; значне й давнє госп. освоєння території, що зумовило, зокрема, обезліснення певної частини ландшафтів, виникнення й розвиток процесів дефляції, ерозії, дегуміфікації ґрунтів, збільшення посушливих явищ. Для М. л. характерна водна міграція хім. елементів. Кисла реакція середовища та промив. вод. режим ґрунтів створюють умови для розчинення мінералів, розкладання орган. речовин на дренаж. ділянках, міграції вивільнення хім. елементів у іонній, колоїд. та суспензій. формах. У теплий період року, під час повеней, вод. міграція елементів досягає макс. рівня, взимку – мінімального. Переважна частина М. л. є об'єктом інтенсив. с.-г. природокористування, тому в них знач. поширення набула техногенна міграція речовини й енергії. Заг. рисою М. л. України є велика мозаїчність природно-територіал. комплексів, їхнє часте чергування. На височин. і низовин. рівнинах з малопотуж. антропоген. покривом на крейд. породах (Волинське Полісся) переважають ландшафти терас. та алювіал.-зандрових рівнин з дерново-підзолистими та дерново-глейовими ґрунтами, суборами і борами; на височин. і низовин. рівнинах з малопотуж. антропоген. покривом на кристаліч. породах (Житомирське Полісся) розвинені ландшафти моренно-зандрових і зандрових рівнин з дерново-підзолистими ґрунтами, борами, суборами та низин. болотами; характерні також ландшафти з неліс. й еродованих лесових «островів» з сірими ліс. ґрунтами; у межах низовин. рівнин з потуж. антропоген. покривом (Київське Полісся) більшу частину площі

займають моренно-зандрові і алювіально-зандрові рівнини з легкими дерново-підзолистими ґрунтами, борами і суборами; значно поширені ландшафти дюн, піщаних пасм і кучугур. Чернігівському Поліссю властиві ландшафти терас., моренно-зандрових і алювіально-зандрових рівнин з дерново-підзолистими ґрунтами, борами, суборами і низин. болотами. Трапляються ландшафти великих лесових «островів» з еродованими ґрунтами. Ландшафти Новгород-Сівер. Полісся сформувалися переважно в низовинно-рівнин. умовах на малопотуж. антропоген. відкладах, що залягають на породах крейд. віку. Частина М. л., представлених мергелем і крейдою, належить до еродованої височини з глибокими річк. долинами, ярами та балками. Характер. структур. елементом М. л. Укр. Полісся є ландшафти ліс. і лучно-болот. заплав числен. річк. долин. Вони також властиві тер. Малого Полісся, де переважають ландшафти зандрових рівнин з дерново-підзолистими ґрунтами під сосновими, дубово- і грабово-дубово-сосновими лісами. Поширені ландшафти денудацій. рівнин з дерновими карбонат. ґрунтами під дубово-сосновими та грабово-дубовими лісами. М. л. України зазнали знач. антропоген. змін. Їх переважно використовують для с.-г. угідь; бл. третини – під лісами. М. л. дуже чутливі до антропоген. навантажень, їхній стан знач. мірою залежить від характеру, структури, технології та інтенсивності природокористування.

Бібліографічний опис:

Мішанолісові ландшафти / В. Т. Гриневецький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-68016>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).